

วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2543). บทความวิจัยเรื่องสถานภาพและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 มกราคม – เมษายน 2543 :109-121.

การวิจัยเรื่อง สถานภาพและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก
The Status and Regarding Constructivism Instruction of Administrators, Teachers, and Students in Upper Secondary Schools Level in Phitsanulok Province.

ภูมิหลัง

พุทธศักราช 2542 เป็นปีที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของไทย เพราะเป็นปีที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรก รวมทั้งได้มีความพยายามร่วมกันจากบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปครั้งนี้มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นที่พอใจโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน แนวนโยบายการจัดการศึกษาของไทยตามรัฐธรรมนูญใหม่ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็น

โดยแท้จริงแล้วแนวคิดของการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้สรรค์สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองก็เป็นแนวคิดหลักของการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรมาโดยตลอด แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าแนวคิดนี้ก็ยังไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้เสียที ทั้งนี้ปัญหาหลักก็คือ นโยบายที่กำหนดไว้ไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติการสอนยังคงมีสภาพเช่นเดิม อันเนื่องมาจากพฤติกรรมการสอนของครูส่วนใหญ่ยังคงสอนแบบบอกเล่าความรู้เหมือนเดิม อีกทั้งการกำกับดูแลของผู้บริหารการศึกษาที่จะให้ครูทุกคนจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ก็ยังขาดประสิทธิภาพ รวมถึงผู้เรียนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ถูกฝึกมาให้เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ก็ยังคงเคยชินกับการเรียนแบบบอกเล่าความรู้แบบท่องจำเช่นเคย และผู้เรียนบางส่วนก็ยังชอบที่จะรับความรู้จากครู ถ้าครูยังมีความรู้ที่จะถ่ายทอดให้มากเท่าไรก็รู้ดีกว่าครูคนนั้นสอนเก่ง ปัจจัยเหล่านี้เองที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

การที่จะจัดการศึกษาในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองได้อย่างสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการที่มีต่อการให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง หากผู้บริหาร ครู และตัวนักเรียนเอง ยังขาดในสิ่งที่กล่าวถึงก็คงยากที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสถานภาพและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้โดยเริ่มทำการศึกษารั้งแรก ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ ด้วยตนเอง ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลของการวิจัย จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ในโรงเรียนระดับอื่น ๆ และในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากผู้บริหาร ครู และนักเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 41 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 41 คน ครู 1,777 คน และนักเรียน 12,955 คน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มากกว่า 60 ห้อง) 3 โรง ขนาดใหญ่ (37-60 ห้อง) 3 โรง ขนาดกลาง (13-36 ห้อง) 23 โรง ขนาดเล็ก (1-12 ห้อง) 12 โรง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 33 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามตารางของ Krejcie และMorgan ประกอบด้วย ผู้บริหาร 23 คน ครู 481 คน และนักเรียน 1,110 คน

2. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา สถานภาพของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และศึกษาความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541

3. ขอบเขตของตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 สถานภาพ จำแนกเป็น

3.1.1 ผู้บริหาร

3.1.2 ครู

3.1.3 นักเรียน

3.2 ความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้าง ความรู้ด้วยตนเอง จำแนกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อย ที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สถานภาพ หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้บริหาร ครู และนักเรียน อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการบริหาร ประสบการณ์ด้านการสอน
2. ความต้องการ หมายถึง ความปรารถนา หรืออยากได้ หรือประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้น
3. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน ได้คิดและสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตัวของผู้เรียนเอง ตามแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้โดยมีลักษณะของการจัดกิจกรรมที่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิม รับ แสวงหา และรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้ศึกษา คิด วิเคราะห์ และสร้างความหมายข้อมูลและประสบการณ์โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนได้สรุปและจัดระเบียบความรู้ ข้อมูล หรือจัดโครงสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสถานภาพของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และเพื่อศึกษาความต้องการที่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายครบทุกระดับชั้นจำนวน 33 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 33 คน ครู 1,674 คน และนักเรียน 12,246 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มากกว่า 60 ห้อง) 3 โรงเรียนขนาดใหญ่ (37-60 ห้อง) 3 โรงเรียน ขนาดกลาง (13-36 ห้อง) 22 โรงเรียน ขนาดเล็ก (1-12 ห้อง) 5 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายครบทุกระดับชั้น ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 1,614 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 23 คน ครู 481 คน และนักเรียน 1,110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 3 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแต่ละชุดจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้บริหารจะถามถึง เพศ ระดับการศึกษา อายุ ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งบริหาร ขนาด โรงเรียน และตำแหน่งการบริหาร ถ้าเป็นครูจะ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ว่ามีความต้องการให้เกิดสภาพการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในระดับใด โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย
2. กำหนดคำนิยามและตัวแปรที่ต้องการศึกษา
3. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง
6. กำหนดหัวข้อที่จะถามและขอบข่ายของการสร้างแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. รวบรวมหัวข้อหรือประเด็นที่จะถาม
8. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมถึงบทบาทของผู้บริหาร ครู และนักเรียนว่าจะต้องมีบทบาทอย่างไรจึงจะช่วยให้การจัดการสภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้แบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ประสบความสำเร็จ โดยกระบวนการในขั้นนี้

9. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มละ 5 คน เพื่อปรับแก้ไขการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนความเหมาะสมทั่วไปของแบบสอบถาม แล้วทำการปรับแก้ไขเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. ติดต่อประสานงานถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ฝากส่งแบบสอบถามคืนมายังสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพิษณุโลก หรือถ้าไม่สะดวกผู้วิจัยได้ฝืนึกของติดแสดมปีโดยเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัย เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการส่งแบบสอบถามคืนอีกวิธีหนึ่ง
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.1 แจกแจงความถี่ด้วยค่าร้อยละ
 - 1.2 แนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต
 - 1.3 การกระจายของข้อมูลด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. นำข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบในขั้นแรกแล้วมาลงรหัส
3. นำข้อมูลที่ลงรหัสมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ SPSS/PC ดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ
 - 3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลความหมายข้อมูล

เพื่อให้การแปลความหมายของข้อมูลเข้าใจได้ตรงกัน จึงกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าคะแนนความต้องการ ดังนี้

ระดับความต้องการมากที่สุด	แปลความหมายของคะแนน = 5 คะแนน
ระดับความต้องการมาก	แปลความหมายของคะแนน = 4 คะแนน
ระดับความต้องการปานกลาง	แปลความหมายของคะแนน = 3 คะแนน
ระดับความต้องการน้อย	แปลความหมายของคะแนน = 2 คะแนน
ระดับความต้องการน้อยที่สุด	แปลความหมายของคะแนน = 1 คะแนน

จากนั้นกำหนดอันตรภาคชั้นเป็น 5 ชั้น อาศัยการกำหนดโดยหาค่าพิสัย (คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด หารด้วยอันตรภาคชั้น) ได้ค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความต้องการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

1.1 สถานภาพของผู้บริหาร ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 87.0) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 52.2) อายุอยู่ระหว่าง 46-55 ปี (ร้อยละ 43.5) มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 34.8) อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง (ร้อยละ 69.6) และมีตำแหน่งการบริหารเป็นผู้อำนวยการ (ร้อยละ 73.9)

1.2 สถานภาพของครู ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.3) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 84.6) อายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี (ร้อยละ 45.7) มีประสบการณ์การทำงานในการสอนมากกว่า 21 ปี (ร้อยละ 26.0) อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง (ร้อยละ 42.0) และมีจำนวนชั่วโมงสอนที่รับผิดชอบในแต่ละสัปดาห์ 16-18 ชั่วโมง (ร้อยละ 44.3)

1.3 สถานภาพของนักเรียนส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.5) กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 36.0) อายุสูงกว่า 17 ปี (ร้อยละ 35.9) และอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง (ร้อยละ 36.6)

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพิษณุโลก เป็นดังนี้

2.1 ความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$)

เมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่ามีความต้องการในระดับมาก 4 ข้อ คำถาม คือ

1. มีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทต่อโรงเรียนในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 3.96$)

2. มีการนำทรัพยากรจากชุมชนมาสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.04$)

3. มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอิสระ ($\bar{x} = 3.96$)

4. มีการส่งเสริมการทำวิจัยของครูผู้สอน เพื่อนำผลมา พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.09$)

2.2 ความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้าง ความรู้ด้วยตนเองของครูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$)

เมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง 1 ข้อคำถาม คือ

1. การให้บุคคลอื่น ๆ มีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{x} = 3.27$)

2.3 ความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน แบบผู้เรียนสรรค์สร้าง ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$)

เมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง 5 ข้อคำถาม คือ

1. ผู้เรียนไม่ต้องการให้ครูเป็นผู้สอนหรือผู้คอยบอกความรู้ แต่ ต้องการให้ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ภายใต้การแนะนำและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ($\bar{x} = 3.30$)

2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.11$)

3. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการผลิตจัดเตรียม และจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนด้วยตนเอง ($\bar{x} = 3.05$)

4. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 3.27$)

5. ผู้เรียนได้ทำเพิ่มสะสมผลงานการฝึกปฏิบัติของตนเอง ($\bar{x} = 3.04$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
2. ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีบทบาทต่อโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอิสระ
4. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการทำวิจัยของครูผู้สอน เพื่อนำผลมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
5. ผู้บริหารควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านวิชาการ และสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านวิชาการและเพิ่มวุฒิการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ด้านตัวครู

1. ควรให้มีการศึกษาต่อ ฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. ควรสร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อบทบาทของครู ในการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ควรปรับแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียน โดยการให้บุคคลอื่น ๆ มีส่วนร่วมประเมินผล

ด้านตัวผู้เรียน

1. ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ และมีวินัยในตนเอง
2. สร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงและฝึกบทบาทในการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะบทบาทที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น ทำกิจกรรมและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระภายใต้การแนะนำและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยหารูปแบบการเรียนการสอน ที่ช่วยให้เกิดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง ในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ
2. ควรมีการวิจัยหาแบบการเรียนรู้ (Learning style) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเชื่อมโยงและปรับขยายความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน สร้างเป็นความหมายหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตัวของผู้เรียน
3. ควรมีการวิจัยหารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจจากภายในของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

วาริรัตน์ แก้วอุไร. สถานภาพและความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดพิษณุโลก. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2543.

วาริรัตน์ แก้วอุไร เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ชาดา กลิ่นเจริญ และ สมชาย ัฒนกุล
(2546). บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
Naresuan University Journal 2004; 12(3)

การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

วาริรัตน์ แก้วอุไร* เทียมจันทร์* พานิชย์ผลินไชย* ชาดา กลิ่นเจริญ* และ สมชาย ัฒนกุล*

A Development of Learning Processes Reform Model

Wareerat Kaewurai* Teamjun Panichparinchai* Chada
Klinchareon* Somchai Tuchtanakul*

* ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

* Department of Education, Faculty of Education, Naresuan University, Muang District, Phitsanulok, 65000

Corresponding author. E-mail address : wareerat@nu.ac.th (W. Kaewurai)

บทคัดย่อ

รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นแนวดำเนินการสำหรับการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา ดำเนินการวิจัย เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการศึกษาภาคสนามด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความตรงของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันข้อมูลจากครูต้นแบบ ครูแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ ในสาขาวิชาต่างๆ จำนวน 345 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักการของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นการจัดการศึกษาและจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นความหลากหลายในการนำไปปฏิบัติ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้สัดส่วนสมดุลกันเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต องค์ประกอบของรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 2. ลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้ 3. วิธีการจัดการเรียนรู้ 4. องค์ประกอบ/ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และ 5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสรัดด้านความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

Abstract

The model of learning process reform is an action perform for educational management in educational reform era. The research's objective were based on two prime objectives: 1) to develop the model of learning process reform, and 2) to validate the developed learning process reform model. Research methods consisted of two steps. Firstly, the learning process reform model was developed from the review related document and the field study by using in-depth interviews and content analysis techniques. The developed model was assessed by 17 educational experts. Secondly, the developed

learning process reform model was validated by using the confirmatory factors analysis technique to analyze the data collected from 345 leader teachers of several subjects.

The research result found that the principle of the reform model was an outcome-based curriculum and education. The learning process organization emphasized variation in the implementation and focused on learners as center of learning process with an integration and a balance of all learning strands for perfect-human being development. The human development included physical, mental, intelligence, knowledge and cultural development for being capable to live, to work with others happily and to hear life-long education. The developed learning process reform model consisted of 5 components as follows: 1) Fundamental theories and concept of learning processes reform; 2) Characteristics of learning processes and guidelines for learning process management , 3) Methods of learning management, 4) Component or factors promoting learning process reform, and 5) The outcome of implementing the learning process reform. The validation of the developed learning process reform model using confirmatory analysis model and analyzing by LISREL program indicated that the model fit well to the empirical data, and therefore, could be utilized in educational provision.

Keywords: Model development, Learning process reform

บทนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ทุกฝ่ายเชื่อมั่นว่า หากได้ดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิรูปการศึกษาจะเกิดขึ้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องถือผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยครูผู้สอนต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำกิจกรรม และการทำงานอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคมและทางสติปัญญา (อำรุง จันทวานิช อ่างถึงโน วิชาการ, 2543)

แต่จากการวิเคราะห์ถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังความสามารถของแต่ละบุคคลให้เจริญงอกงาม เต็มความสามารถ เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งถ่ายทอดเนื้อหา ไม่นับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ครูขาดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในการนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลดีในการนำไปใช้ได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงโดยเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การให้ได้มาซึ่งรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้นั้นไม่อาจกระทำและรวบรวมได้เพียงแต่ศึกษาจากเอกสารหรืองานวิจัยใด ๆ เท่านั้น แต่ควรต้องมีการศึกษาวิจัยที่สามารถนำมาเชื่อมโยงบูรณาการกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พบด้วย ตัวอย่างการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้แก่ งานวิจัยของกรมวิชาการที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาให้เป็นแบบอย่างที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนศึกษากลไกของโรงเรียนและท้องถิ่นในการเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการตามวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบ/แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวในการเขียนแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกชั้นและทุกกลุ่มประสบการณ์ (วิชาการ, 2543) ตัวอย่างงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยการศึกษาแบบพหุกรณีในโรงเรียนที่มีลักษณะจัดได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่งกับกลุ่มโรงเรียนที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการพัฒนาอย่างชัดเจน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาองค์ประกอบ/ปัจจัยที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกับการจัดกลุ่มสนทนา การสอบถาม การสังเกตการจัด

การพัฒนาารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลดีในการนำไปใช้ได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การพัฒนารูปแบบนั้น ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าขั้นตอนการสร้างรูปแบบ และเป็นขั้นตอนที่ได้รับความสนใจจากนักทฤษฎีประเมิผลและนักสถิติ เป็นผลให้วิธีวิทยาการตรวจสอบคุณภาพได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิธีวิทยาเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นวิธีการที่นับว่ามีความเหมาะสมและนิยมใช้อย่างกว้างขวางในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่คิดขึ้นโดย Joreskog โดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) แต่งานวิจัยที่เป็นการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้นแม้จะได้ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์แต่ก็ยังไม่มีการตรวจสอบความตรงของรูปแบบที่พัฒนาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการตรวจสอบความตรงของรูปแบบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อมุ่งพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์นำไปใช้จริงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
2. เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

1. การศึกษาเชิงทฤษฎี (theoretical approach) เป็นการศึกษาแบบหรือแนวทางในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ จากแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยแบ่งหมวดที่ศึกษาเป็น 4 หมวด คือ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 2) ปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 4) การประเมินการ

2. การศึกษาภาคสนามเพื่อศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (focus group interview) การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ของรัฐบาล โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 7 จำนวน 7 โรงเรียน โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

3. การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงทฤษฎี และการศึกษาภาคสนามที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มากำหนดกรอบและแนวคิดของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น การตรวจสอบความตรงของรูปแบบ ๑ ที่พัฒนาขึ้น แยกเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ตอนที่สองเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังนี้

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นผู้บริหารระดับนโยบายด้านการปฏิรูปกระบวนการศึกษานักวิชาการศึกษา และครูแห่งชาติ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่าง ควอไทล์เพื่อพิจารณาความตรงเชิงสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมสอดคล้อง และความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้ขององค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ ให้มีความตรงในการนำไปปฏิบัติได้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for windows โดยข้อมูลที่อยู่ในรูปมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่ามัธยฐาน (median) และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) โดยเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการพิจารณาค้นหาทิศทางของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดใดที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่า องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดดังกล่าวได้รับฉันทามติ (ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน) ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2.2 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูต้นแบบ ครูแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ ในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา จำนวน 345 คน เพื่อใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมในการปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาความตรงขององค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย และตัวชี้วัดของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในการนำไปปฏิบัติจริง โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากโปรแกรมลิซเรล และใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ maximum likelihood ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่า

ผลการศึกษา

1. ผลการพัฒนาแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีหลักการสำคัญตรงที่เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน (Outcome-Based Education) และการจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน (Outcome-Based Curriculum) โดยกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกว่าตนเองเรียนแล้วบรรลุผลลัพธ์ขณะจบการศึกษาได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นความหลากหลายในการนำไปปฏิบัติ มุ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ หลังจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง คณะผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่ คงเหลือองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 2) ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ 3) วิธีการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 4) องค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และ 5) คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

1.1 ปรัชญาที่ใช้เป็นจุดเน้นในการจัดการเรียนรู้

- 1) ปรัชญาพิพัฒน์นิยม 2) ปรัชญาปฏิบัตินิยม 3) ปรัชญาปฏิรูปนิยม 4) ปรัชญาอัตนิยม
- 5) ปรัชญาการศึกษาผสมผสาน 6) ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพุทธธรรม 7) ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ 8) ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย 2) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม 3) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานระหว่างพฤติกรรมนิยมและพุทธินิยม 4) ทฤษฎีพัฒนาการคิดแบบไตรตรองและมีวิจารณญาณ 5) ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล 6) ทฤษฎีทฤษฎีปัญหา 7) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) 8) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (constructionism) 9) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และ 10) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อความสมดุล

1.3 แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้

- 1) ผู้สอนตระหนักในศักยภาพของทุกคนที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลากหลาย สนุกสนาน ท้าทาย และมั่นใจ 2) การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 5) การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 6) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การฝึกการปฏิบัติให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 7) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 8) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน 9) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยมีการร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา

2. ลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่มีลักษณะรวม 7 ประการ ดังนี้

2.1 การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดย 1) มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน 2) มีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3) มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน 4) มีกิจกรรมปรับความพร้อมของผู้เรียนเพื่อให้มีพื้นฐานเพียงพอสำหรับการเรียนรู้ 5) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดร่วมกัน 6) มีกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบและวิธีการเหมาะสมกับปัญหาของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน 7) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ และ 8) มีการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้ที่วางไว้

2.2 ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของตนและกลุ่ม โดย 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนใหม่ เพื่อสร้างความพร้อมในการเรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูล หรือแหล่งความรู้ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมมาให้หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหา 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลหรือความรู้ที่หามาได้ แล้วสร้างความหมายของข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ๆ โดยใช้กระบวนการต่างๆ ด้วยตนเองและเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม 4) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งขยายความเข้าใจของตนเองให้กว้างขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน 5) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดและจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นระบบระเบียบง่ายต่อการจดจำและนำไปใช้ และ 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและนำเสนอผลงานที่ได้ปฏิบัติ หรือนำเสนอผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นทราบ

2.3 การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดย 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้และเลือกวิธีเรียนที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงานหรือกำหนดวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการทำงานแล้วค้นทางทางเลือกหรือวิธีการที่จะทำงานได้บรรลุเป้าหมาย 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ 6) ใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิด การจัดการ การตัดสินใจ การประเมิน และการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดและสื่อสารความคิดของตนให้ผู้อื่นทราบได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และ 8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนของตนและเพื่อนว่าเป็นอย่างไร และมีข้อควรปรับปรุงแก้ไขเพียงใด

2.4 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องโดย 1) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง รู้วิธีแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดจากข้อมูลหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดเตรียมมาให้หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล

2.5 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา โดย 1) มีการวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์รายวิชา 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผสมผสานสาระความรู้ในวิชาต่างๆที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาอย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน เพื่อมุ่งให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักศาสนา ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน มีความอดกลั้นต่อสิ่งชั่วที่ไม่ดี มีความเมตตากรุณา 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพย์สินของอย่างคุ้มค่าทั้งของตนเองและส่วนร่วม 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย และค่านิยมที่พึงประสงค์ และ 6) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในการดำรงวิถีชีวิตและตามระบอบการปกครอง โดยมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเน้นความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน

2.6 การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนอาจเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดย 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าหาความรู้ จากแหล่งต่างๆ สังเกตรวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 2) จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ทำโครงการ/โครงการที่เป็นการใช้วิธีการวิจัยเพื่อแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง 3) มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน 4) นำสื่อ นวัตกรรม ภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) จัดกิจกรรมตามหลักสูตรและเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ 6) จัดให้มีสถานที่เรียน สถานที่จัดกิจกรรม สถานที่ฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ 7) จัดให้มีสถานที่เรียน สถานที่จัดกิจกรรม สวยงาม สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบ ปลอดภัย และอยู่ในสภาพใช้งานได้ 8) จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน 9) มีสาธารณูปโภคเพียงพอตามความจำเป็น มีระบบสุขาภิบาลและการรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะ และ 10) จัดระบบให้สถานศึกษาปลอดภัยจากสารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข และอาชญากรรม

2.7 การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดย 1) สร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ บุคลากร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เกิดความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความพร้อมและศักยภาพ อย่างเต็มความสามารถ 2) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนก่อน โดยการเพิ่มศักยภาพด้านการศึกษาก่อนในระยะเริ่มแรก 3) เปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางความคิด ผู้แทนองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรโดยเป็นผู้ให้ข้อมูลในด้านสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน 4) จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยพิจารณาและคัดสรรให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากรและสถานประกอบการในชุมชนได้ร่วม

3. วิธีการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ประกอบด้วยวิธีการรวม 4 ขั้นตอน ได้แก่ ชั้นเตรียมการเรียนการสอน ดำเนินการ 15 ข้อ ชั้นพัฒนาการเรียนรู้ ดำเนินการ 18 ข้อ ชั้นสรุปโดยเสนอผลและกระบวนการของการเรียนรู้ ดำเนินการ 4 ข้อ และชั้นวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดำเนินการ 8 ข้อ รวมเป็นวิธีดำเนินการ ทั้งหมด 45 ข้อ ดังนี้

3.1 ชั้นเตรียมการเรียนการสอน

ดำเนินการโดย 1) ครูวิเคราะห์หลักสูตร และสาระการเรียนรู้เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ครูวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค หรือจากหน่วยการเรียนรู้ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความคิดทักษะ/กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 3) ครูวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังด้านความรู้ แล้วเลือกและขยายสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งจัดสาระที่เรียนรู้ให้ง่ายต่อการเรียนและสัมพันธ์กับสาระในกลุ่มวิชาอื่นๆตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระ 4) ครูวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการเลือกวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน การเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนอย่างยืดหยุ่นหลากหลายตามความแตกต่างระหว่างบุคคล การเน้นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่มมากกว่าทำตามลำพัง การจัดกิจกรรมให้มีการฝึกปฏิบัติให้เกิดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและชีวิตจริง และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ตรวจสอบความเข้าใจ สรุปและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับการประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและเรื่องที่จะเรียนต่อไป 5) ครูวิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 6) ครูวิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ และจัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งความรู้หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน 7) ครูวิเคราะห์สาระเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อวางแผนผลิตสื่อ 8) ครูจัดทำสื่อการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย 9) ครูได้ศึกษา ค้นคว้า หัวข้อ เนื้อหาที่จะต้องสอน ตามที่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน 10) ครูสำรวจความพร้อมและความต้องการของนักเรียนในวิชาที่เรียน 11) ครูจัดเตรียม ผลิต สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ใบความรู้ ใบงาน เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามจุดประสงค์การเรียนรู้ 12) ครูประสานและจัดเตรียมศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 13) ครูจัดเตรียมเครื่องมือวัดผลอย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และ 14) ครูจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ที่จูงใจและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

3.2 ขั้นพัฒนาการเรียนรู้

ดำเนินการโดย 15) ครูและนักเรียนมีการวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้ จากสาระการเรียนรู้ โดยเขียนแผนผัง (web) เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่นักเรียนรู้แล้ว ส่วนที่ยากรู้ และส่วนที่ควรรู้ 16) ครูกับนักเรียนมีการกำหนดสาระสำคัญหรือเนื้อหาที่ต้องการให้เรียนรู้ 17) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน 18) ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด และฝึกให้นักเรียนได้ฝึกฝนการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 19) ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ 20) ครูให้ความรู้และคำแนะนำในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน 21) ครูให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นในขณะที่เรียน ส่งเสริมให้รู้จักคิด วิचारณ์ และกล้าแสดงออก 22) ครูเปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 23) ครูเปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ตามขั้นตอนการกิจกรรมที่วางแผนไว้ และเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย 24) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน แต่ละคน/กลุ่ม ได้ทำกิจกรรมและสร้างผลงานอย่างหลากหลายตามความสามารถ อาจใช้เวลาแตกต่างกันตามความสามารถของนักเรียน 25) ครูจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง 26) ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนสนใจการเรียน และมีความสุขในการเรียน 27) ครูฝึกให้นักเรียนมีการทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มและยอมรับความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงาน 28) ครูมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างหลากหลาย 29) ครูเสนอแนะแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 30) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง 31) ครูและนักเรียนร่วมกันผลิตและใช้สื่อให้มีความหลากหลายในกิจกรรมการเรียนรู้ 32) ครูส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินโดยจัดทำแฟ้มสะสมงาน และ 33) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงความคิดเห็นของนักเรียนและสรุปผลการเรียนรู้

3.3 ขั้นสรุปโดยเสนอผลและกระบวนการของการเรียนรู้

ดำเนินการโดย 34) ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ด้วยตนเอง ตามผังความคิด หรือสรุปตามรูปแบบและผังความคิดที่ปรับเปลี่ยนใหม่ 35) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลการเรียนรู้และกระบวนการของการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนคนอื่น ๆ หรือกลุ่มอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 36) ครูสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และเสริมศักยภาพด้านต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ควรแก้ไข เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และ 37) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงและสรุปผลการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้นำความรู้และประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.4 ขั้นวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ดำเนินการโดย 38) ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 39) ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจให้คะแนนผลงานหรือการปฏิบัติของนักเรียน 40) ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพิจารณาประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง 41) ครูเปิดโอกาสให้อุทิศชมชมมีส่วนร่วมในการพิจารณาประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 42) ครูมีการประเมินผลตามสภาพจริงทั้งผลการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ผลงาน ทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 43) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเองและเพื่อน 44) ครูและนักเรียนนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน และ 45) ครูจัดให้มีการวัดและประเมินความสามารถด้านการคิดและทักษะที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน

4. องค์ประกอบ/ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ผู้บริหารให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการพัฒนางานวิชาการ 2) ผู้บริหารเข้าใจการปฏิรูปการเรียนรู้ สามารถแปลงความคิดสู่การปฏิบัติได้ 3) ผู้บริหารมียุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ได้ผลที่สำคัญ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ของครู การให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีจุดร่วมในการพัฒนา และการใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร 4) ผู้บริหารมียุทธวิธีการบริหารจัดการปัจจัยเกื้อหนุนให้อื้อต่อการพัฒนาแบบครบวงจร 5) ผู้บริหาร ครู องค์กรชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลง 6) ครูมีการพัฒนาตนเองพยายามเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการเตรียมการสอนโดยนำความรู้แนวคิดและวิธีการที่ชัดเจนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 7) นักเรียนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการเรียนรู้ ใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง และ 8) องค์กรชุมชนให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และเป็นเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็น คนดี คนเก่งหรือคนมีปัญหา และคนมีความสุข ใฝ่รู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

5.1 คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่าง 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ 2) ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรม เบื้องต้นของแต่ละศาสนา และวัฒนธรรมที่ดีของไทย 3) มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีจรรยาบรรณ 4) มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม 5) ใช้สิ่งของและทรัพย์สิน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งของตนเองและส่วนรวม อย่างประหยัดและคุ้มค่า 6) มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น และ 7) สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

5.2 คนเก่ง หรือคนมีปัญหา คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดย 8) สามารถจำแนกเปรียบเทียบ และมีความคิดรวบยอด 9) สามารถประเมินความ น่าเชื่อถือของข้อมูล โดยพิจารณา ข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธี และมีปฏิภาณในการ แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสม 10) มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้ 11) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในระดับที่เรียน 12) มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 13) มีความสามารถด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา 14) มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง ในด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ 15) มีความสามารถในการเชื่อมโยงและการจัดการองค์ความรู้ “เชิงองค์รวม” 16) มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุม ตนเองได้ 17) เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี 18) มีความเข้มแข็งทางความคิดจิตใจ ความประพฤติ และการปฏิบัติ และ 19) สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

5.3 คนมีความสุข คือคนที่ 20) มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต 21) ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป 22) มีอิสระภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข 23) สามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก้อัตภาพ และ 24) รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

5.4 คนที่ใฝ่รู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต คือคนที่ 25) มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล 26) รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา 27) สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง และ 28) มีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการเรียนรู้ ใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

2.1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็น

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงให้รูปแบบมีความชัดเจนในรายละเอียดเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติ ได้จริง คณะผู้วิจัยจึงปรับปรุงรูปแบบ โดยการจัดองค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่ให้มีความชัดเจนในลักษณะที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยรูปแบบมีหลักการของรูปแบบฯ เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐานและจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นความหลากหลายในการนำไปปฏิบัติ มุ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกันเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมี องค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ที่ได้นำเสนอในผลการวิจัยข้อ 1. ผลการพัฒนากระบวนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

2.2 ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้โมเดล การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อนจากโปรแกรมลิสเรล พบว่า รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการ เรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบ/ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และเมื่อวิเคราะห์ องค์ประกอบลำดับที่สองของโมเดลองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ก็พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์ และองค์ประกอบย่อยทุกตัวสามารถใช้เป็นจุดเน้นขององค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ได้ตัวโมเดลลิสเรลและผลการวิเคราะห์ในตารางต่อไปนี้

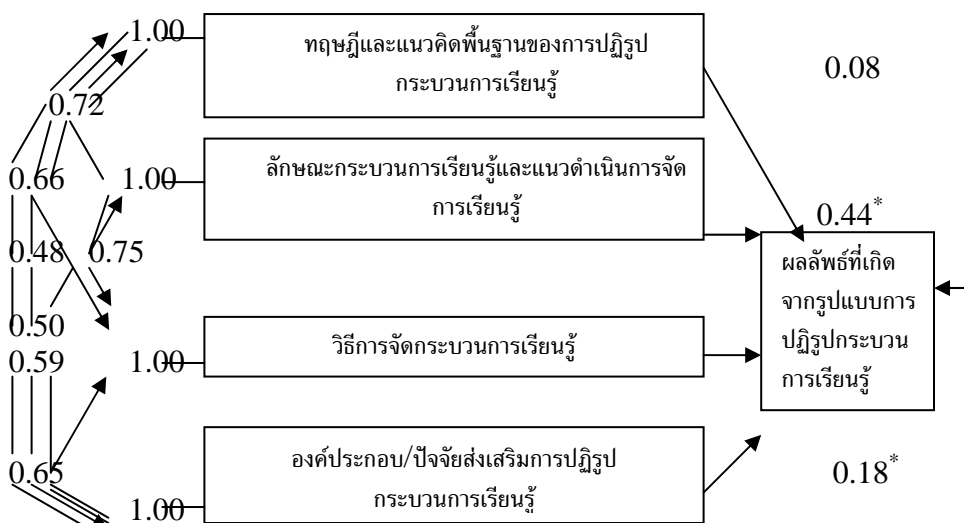
ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อนความเหมาะสมของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น แสดงในรูปน้ำหนักองค์ประกอบ (b (SE))
1. ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	.08 (0.6)
2. ลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้	.44* (.07)
3. วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้	.11 (.06)

4. องค์ประกอบ/ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	.18* (.05)
$\chi^2 = 0$	GFI = 1
df = 0	AGFI = 1
P = 1.00	RMR = 0

หมายเหตุ * หมายถึง $P < .05$

จากตาราง 1 แสดงว่า รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 0$, $df = 0$, $P = 1.00$) โดยองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของ รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44 ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด รองลงมาได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 องค์ประกอบ/ปัจจัยส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.18 โดยสามารถสร้างเป็นรูปแบบสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ดังแผนภาพ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบเชิงยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 องค์ประกอบ นำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สอง (Second order factor analysis) องค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ได้ดังตาราง 2-5

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สอง ขององค์ประกอบด้านทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
1.1 ปรัชญาที่ใช้เป็นเน้นในการจัดการเรียนรู้	0.71* (.05)	0.51	0.17
1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้	0.92* (.05)	0.85	0.72
1.3 แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้	0.68* (.05)	0.46	0.15
$\chi^2 = 0$ GFI = 1.00 df = 0 AGFI = 1.00 p = 0.15 RMR = 0.00			

หมายเหตุ * หมายถึง P < .05

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สองขององค์ประกอบด้านลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านลักษณะกระบวนการเรียนรู้และแนวดำเนินการจัดการเรียนรู้	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
2.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.85* (.04)	0.73	0.10
2.2 ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	0.84* (.04)	0.70	0.07
2.3 ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ และการเผชิญสถานการณ์	0.89* (.04)	0.78	0.16
2.4 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง	0.95* (.04) 0.74* (.05)	0.90 0.55	0.47 0.08
2.5 จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ			
2.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	0.84* (.04) 0.78* (.04)	0.71 0.61	0.14 0.06
2.7 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่			
$\chi^2 = 10.93$ GFI = 0.99 df = 8 AGFI = 0.97 p = 0.21 RMR = 0.00			

หมายเหตุ * หมายถึง P < .05

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สองขององค์ประกอบด้านวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
3.1 ขั้นเตรียมการเรียนการสอน	0.71 [*] (.05)	0.51	0.17
3.2 ขั้นพัฒนาการเรียนรู้	0.92 [*] (.05)	0.85	0.72
3.3 ขั้นสรุปโดยเสนอผลและกระบวนการของ การเรียนรู้	0.68 [*] (.05)	0.46	0.15
3.4 ขั้นวัดและประเมินผลการเรียนรู้	0.68 [*] (.05)	0.46	0.46
$\chi^2 = 0$ GFI = 1.00 df = 0 AGFI = 1.00 p = 0.15 RMR = 0.00			

หมายเหตุ * หมายถึง P < .05

องค์ประกอบขององค์ประกอบ/ปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากองค์ประกอบ
ด้านนี้มีจำนวนตัวแปรในองค์ประกอบเพียง 8 ตัว และไม่มีองค์ประกอบย่อย ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องทำการ
วิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สอง

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่สอง ขององค์ประกอบด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการ
ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากการ ใช้รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
5.1 คนดี	0.91 [*] (.04)	0.83	0.41
5.2 คนเก่ง	0.87 [*] (.04)	0.75	0.10
5.3 มีความสุข	0.85 [*] (.04)	0.73	0.09
5.4 ใฝ่รู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.93 [*] (.04)	0.86	0.46
$\chi^2 = 1.10$ GFI = 1.00 df = 1 AGFI = 0.98 p = 0.29 RMR = 0.00			

หมายเหตุ * หมายถึง P < .05

วิจารณ์ผลและสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด กระบวนการของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการศึกษาภาคสนาม ทำให้ได้รูปแบบมี
หลักการของรูปแบบฯ เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐานและจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน โดย
กำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกว่า ตนเองเรียนแล้วบรรลุผลลัพธ์ขณะจบการศึกษาได้
ตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นความหลากหลายในการนำไปปฏิบัติ
มุ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ โดยมีกรมผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล
กันเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต
สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีองค์ประกอบสำคัญ

สรุปผลการศึกษา รูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยเผยแพร่แก่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องในรูปแบบฉบับย่อให้กระชับ เน้นความสำคัญของแนวคิด ขั้นตอน ตลอดจนกระบวนการของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทุกฝ่ายอย่างแท้จริง จึงจะทำให้การปฏิบัติบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญระดับโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร และผู้นำทางการศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะต้องใช้ศักยภาพของบทบาทหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งการสร้างความเข้าใจในตัวผู้เรียน แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการนิเทศแบบกัลยาณมิตร รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน กำหนดมาตรการในการนำแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

2. ควรมีระบบกำกับ ติดตาม ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูทุกคนจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นจุดสำคัญของการเรียนรู้ ตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการและมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และให้ความสำคัญกับปัจจัยเสริมด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งชุมชน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดกระบวนการสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีการเตรียมแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเทคนิค วิธีสอน อย่างใดอย่างหนึ่งที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและตั้งอยู่บนหลักการ ผู้เรียนเป็นผู้กระทำการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย และสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และผ่านการวัดและประเมินผลที่เน้นสภาพจริง สอดคล้องกับวิถีชีวิต

3. กำหนดมาตรการด้านการกำกับ ดูแล ช่วยเหลือ และนิเทศในลักษณะเสริมสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้กับผู้บริหารและผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนรู้ สามารถชี้แนะให้การสนับสนุน และสามารถร่วมจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ได้ รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานของผู้สอนให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนความคิดเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างหลากหลายตามสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

4. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนจะต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมของนักเรียน และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

5. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างสูงสุดควรเป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยภาคสนามในการนำรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในสภาพโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน เช่น ด้านปัจจัยความพร้อม ด้านเอกลักษณ์ของโรงเรียน

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางคุณลักษณะและพฤติกรรมเกี่ยวกับมิติด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับ มิติด้านผู้บริหาร มิติด้านผู้สอน มิติด้านผู้เรียน มิติด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน มิติด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และมิติด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

3. ควรมีการพัฒนาารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นลักษณะเฉพาะ ของการศึกษา ก่อนวัยเรียน และระดับอุดมศึกษา

4. ศึกษาารูปแบบ/วิธีการบริหารจัดการภายในโรงเรียนที่ส่งผลให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ

การนำไปใช้ประโยชน์

1. ควรนำรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ นำเสนอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของประเทศให้ความสำคัญและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทุกฝ่ายอย่างแท้จริงจึงจะทำให้การปฏิบัติบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญระดับโรงเรียน คือ ผู้บริหารรวมทั้งหน่วยงาน องค์กร และผู้นำทาง การศึกษาที่มีบทบาทและหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะต้องใช้ศักยภาพของบทบาทหน้าที่ในการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งการสร้าง ความเข้าใจในตัวผู้เรียน แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และสะท้อนความคิดเพื่อการพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน กำหนดมาตรการในการนำแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

2. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนา จัดระบบบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์กร ครูทุกคนจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีการเตรียมแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเทคนิควิธีสอนที่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประเภทกำหนดเรื่อง
สาขาการศึกษา ประจำปี 2544

เอกสารอ้างอิง

- ทีศนา แชมมณี และคณะ. 2545. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน:
การศึกษาพหุกรณี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ, กรม. 2543. รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับ
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย ชาดา กลิ่นเจริญ และสมชาย ธีญธนกกุล. 2546. รายงาน
การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ.
- Joreskog, K. G. and Sorbom, D. (1993). **LISREL 8: Structural Equation Modeling
with the SIMPLIS Command Language**. Chicago: Scientific Software
International, Inc..
- Kim, J. and Kohout, F. J. (1970). "Special Topics in General Linear Model", in N. H.
Nie, et al. SPSS: Statistical Package for Social Sciences. New York: McGraw-
Hill Book, Company. 468-514.
- Stevens, J. (1986). Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences. Hillsdale, New
Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.